

EMBASSY OF ISRAEL

שגרירות ישראל

STOCKHOLM

שטוקהולם

תיק ביקור בשבדיה

מאי 2013

מאי 2013

שלום לחברי משלחת קרן שלם וברוך בואכם,

להלן תיק מידע תיירותי קצר אשר יסייע בידכם להכיר במעט את שבדיה והעיר שטוקהולם.

שבדיה, כמדינה, מוכרת לרוב כמדינה בה נוצרה רשת הריהוט איקאה, שחקן הטניס ביורן בורג, להקת אבבא, מכונית הוולוו וכן גם פרס נובל. מספר תושביה הקטן, כ-9 מיליון איש אינם משקפים את חשיבותה. זו המדינה העשירה והחשובה בסקנדינביה.

השאלה הראשונה שנשאלת באשר להגעה לשבדיה היא בראש ובראשונה בנושא מזג האוויר. התחושה היא של קור מקפיא כאשר מוקד ההשוואה שלנו הוא ימי השלג בירושלים בהם העבודה וכל השאר משותק מסביב. אכן החורף כאן ארוך וקר אבל החיים מתנהלים כסדרם לכל דבר ועניין.

ברוב ימות השנה תאלצו להסתובב בחוץ עטופים במעיל. מכנסים קצרים הם מושג די נדיר (כמובן לא עבור השבדים כשעבורם מעל 15 מעלות זהו כבר קיץ). עם זאת החורף בשבדיה מעוגן כמעט בכל דבר ועניין. המשפט שתשמעו רבות הוא "שאינ מזג אויר לא טוב, יש לבוש לא מתאים", מוכח יום יום. אם תדעו להבין את הראש השבדי בעניין זה תבינו עד כמה הם צודקים.

שבדיה היא אירופה כמעט בכל מובן ועניין (לטוב ולרע). מסגנון הבניה, סגנון הלבוש, אורח החיים, התרבות ועוד. עם זאת קיימים מספר נושאים ייחודיים למקום. בראש ובראשונה בשבדיה מדברים אנגלית מצוינת כמעט בכל מקום. האנשים מסבירי פנים וכל שאלה תיענה בלבביות ובמלוא העזרה האפשרית מצידם. בחלק מהמסעדות, באתרי הבילוי ובעיתונות, כמעט ואין תרגום לאנגלית.

מיקומה של שבדיה בצפון אירופה יוצר מצב של שעות שקיעה וזריחת השמש בחודשי הקיץ והחורף אשר שונות ממה שאנו רגילים. השפעת שעות האור על חיי היום יום, האופי הלאומי והאווירה מושפעים רבות משעות אור אלו. בחודשי החורף זריחת החמה היא בשעה 9 בבוקר ושעת השקיעה הינה קצת לאחר 3 בצהריים. בקיץ שעות האור מתארכות מעט כשהזריחה הינה בשעה 04:00 לפנות בוקר והאור נמשך כמעט עד חצות.

ירון ראובני

הקונסול וקצין המנהלה בשגרירות

רקע ופרטים על שבדיה

תעודת זהות

שם מלא : ממלכת שבדיה

שטח : 450,000 קמ"ר

אוכלוסייה : 9,010,000

בירה : שטוקהולם (736,000 תושבים)

תושבים : 90 % שבדים, 3 % פינים, 0.15 % סאמי (לפים)

שפה : שבדית (שבדים רבים דוברים גם אנגלית ברמה טובה)

דת : לותראנית

ממשל : מלוכה חוקתית שעוברת בירושה

ראש הממשלה : פרדריק ריינפלד

שר החוץ : קראל בילט

חברה באיחוד האירופי : כן

שער חליפין לדולר כ-7 קרונה לדולר

א. כללי

שבדיה הינה מדינה בעלת שטח אדיר של כ-450,000 קמ"ר. מחצית מהשטח מכוסה ביערות אולם רק 10 אחוזים ממנו ניתנים לשימוש חקלאי. צפיפות האוכלוסין נמוכה ועומדת על כ-21 תושבים לקמ"ר. שבדיה הינה ממלכה קונסטיטוציונית בעלת משטר פרלמנטרי. הפרלמנט (Riksdag) נבחר מידי ארבע שנים בבחירות.

שבדיה מאופיינת בנוף שהוא רובו ככולו יערות ואגמים וניתן לומר ששבדיה הינה מדינת טבע. ממחקרים עולה כי שבדיה היא אחת המדינות האחרונות שהתיישב והתפתח בה האדם, אחת התוצאות לכך שתושבי צפון אירופה התלכדו לכל לאום ואומה במהירות יחסית.

היסטורית גבולות שבדיה מראה כי שינתה פנים וצורה פעמים רבות. פינלנד היוותה חלק משבדיה עד לשנת 1809 וחבלי ארץ גדולים בדרום שבדיה היו מהמאה ה-17 ואילך תחת ריבונות דנית. עד 1905 התקיים איחוד מלא בין שבדיה לנורבגיה וגבולות המדינה הנוכחיים נקבעו ולא השתנו מאז 1812.

מרבית השבדים חברים בכנסיה השבדית הלותרנית והחל משנת 2000 נכנסה לתוקפה ההפרדה הרשמית בין הכנסייה למדינה.

בשבדיה קהילה מוסלמית גדולה, המונה כ-450 אלף איש. ניתן לחוש בקהילה זו בעיקר בערי הלוויין מסביב לשטוקהולם. ככלל השבדים מאמצים מדיניות הגירה יחסית חופשית הנובעת מהרצון לאיזון בין מספר האוכלוסייה הנמוך לבין השטח הענק והתעשייה המפותחת.

פרופיל כלכלי

תוצר מקומי גולמי : 250 מיליארד דולר.

תמ"ג לנפש : 28,283 דולר.

צמיחה שנתית : 1 %.

אינפלציה : 2 %.

שיעור אבטלה : 5.3% (233 אלף מובטלים).

ענפים עיקריים : יערנות, כרייה, חקלאות, הנדסה ותעשיות היי טק, תקשורת, רכב ותרופות.

שותפות מסחריות עיקריות : מדינות האיחוד האירופי, ארה"ב.

חברה באיחוד האירופי המוניטרי : לא

אתר ממשלת שבדיה : <http://www.sweden.gov.se/sb/d/577>

ב. שטוקהולם העיר

שטוקהולם הינה עיר מיוחדת הבנויה סביב נהרות ואגמים ("עיר צפה על המים" כפי שתיארה הסופרת השבדית סלמה לגרלף או "וונציה של הצפון" כפי שמכנים אותה אחרים). העיר צמחה במאה ה-12 מאזור ה-Gamla Stan (העיר העתיקה) והתפשטה לתצורתה הנוכחית כיום. המבנים בעיר הם מבנים ישנים והשימור ההיסטורי של העיר מייחד את שטוקהולם. השבדים גאים מאוד בעיר הבירה ובסגנון הבנייה הייחודי. ככל שהמבנה ישן יותר ופחות מודרני כך הוא נחשב יותר.

המודעות השבדית לאיכות הסביבה הביאה להוצאת ריכוזי התעשייה ממרכזי הערים ואין כמעט מפגעים תעשייתיים במרכז העיר וסביבתה הקרובה והאוויר נקי בכל עונות השנה. שטוקהולם מהווה בירה אירופאית מודרנית על כל המשתמע מכך, אולם השמירה על הצביון העירוני המיוחד לא נותן לקדמה ולמודרניות ביטוי מידי לתייר המזדמן. כמעט בתוך דקות של נסיעה מכל מקום בעיר תוכל להגיע לטבע מושלם. הפארקים המדהימים של מרכז העיר, הטבע המדהים של Lidingö, המרינות והמפרצונים בשילוב הכחול והירוק הופכים כל הליכה רגלית קצרה בעיר לתענוג אמיתי.

שטוקהולם היא המרכז הכלכלי והפוליטי בשבדיה מאז המאה ה-13. מחוז שטוקהולם הוא הגדול באוכלוסייתו מבין כל מחוזות שבדיה, ואחד הקטנים מבחינת שטחו. נכון ל-2008 מתגוררים בעיר עצמה 802,611 תושבים, ובשטחה האורבני, כולל פרברים, מתגוררים 1,252,020 תושבים. באזור המטרופוליטני של שטוקהולם מתגוררים 1,964,805 תושבים. מיקומה האסטרטגי על מספר איים בחלקה המזרחי של שבדיה, על מפרץ מלארן, הביא לה לאורך השנים חשיבות היסטורית גדולה.

Stockholms Kommun היא אחת מ-290 היחידות המנהליות השבדיות המוגדרות על ידי גבולות גאוגרפיים. השם החצי-רשמי של הקומין (משבדית - מינהל עצמי) הוא "העיר שטוקהולם" ובשבדית: Stockholms stad. כעיר שהיא גם תת-מחוז, מחולקת שטוקהולם לרבעים, האחראים על בתי הספר היסודיים שבתחומם, השירותים החברתיים, שרותי הפנאי ושרותי התרבות. העיר מחולקת לשלושה חלקים ראשיים: **העיר הפנימית** (שבדית: Innerstaden), **הדרום** (שבדית: Söderort), ו**המערב** (שבדית: Västerort). חלקים אלה מחולקים לרבעים כפי שתוכלו לראות במפה להלן:

ג. ממשל ופוליטיקה

בשבדיה מונרכיה חוקתית עם צורת ממשל פרלמנטרית. בראש המדינה עומד המלך קארל גוסטב ה-16. למלך סמכויות טקסיות בלבד. הפרלמנט (הריכסטג) מורכב מבית אחד בן 349 חברים הנבחרים בבחירות ישירות לפני שיטת הייצוג היחסית כל ארבע שנים. גיל הבחירה הוא 18 ואחוז ההשתתפות נע בסביבות ה-80 אחוז.

ד. קהילה יהודית

תאור כללי:

בשנת 1774 הורשה היהודי הראשון להגיע לשבדיה, שמו היה אהרון איזק ועמו הגיעו עוד כעשר משפחות. מאז התפתחה הקהילה וכיום מונה כ-18 אלף יהודים, ורובם מרוכזים בערים הגדולות, שטוקהולם, גטבורג ומאלמה. בשטוקהולם לבדה כ-10 אלף יהודים. רובה של הקהילה קונסרבטיבית. המרקם החברתי של הקהילה מורכבת מניצולי שואה וילידי שבדיה וכן אומצו גם יהודים ממדינות חבר העמים לשעבר, אולם מדובר במספרים קטנים.

חיי תרבות ומנהגים מיוחדים במקום:

הקהילה מחזיקה במרכז קהילתי ובו גן ילדים ובית ספר יסודי. המימון הוא שבדי, אך בתכנית הלימודים משלבים נושאים יהודים. במרכז מתקיימות גם פעילויות ארגונים יהודיים כמו ויצ"ו, בני ברית, קק"ל, בני עקיבא. פעילויות נוספות הינן מחנה הקיץ ובפעילויות חינוכיות בסופי שבוע.

מוסדות הקהילה

ארגון הקהילה מרכז בתוכו את כלל הציבור היהודי. הפעילות החברתית בחגים מגוונת, ונעשית בעיקר בבית הספר, הגן ובתי הכנסת.

ה. בתי כנסת

בשטוקהולם שלושה בתי כנסת - "בית הכנסת הגדול" והמרכזי הנמצא במרכז העיר, קונסרבטיבי ושני בתי כנסת אורתודוקסים, בית כנסת "ישורון" בבנין הקהילה, ובית כנסת הנמצא בדרום העיר (סודרמאלם) שכיום מרכז את הפעילות בו נציג חב"ד (אם כי ללא כל אחריות רשמית).

ו. חנות כשרה

בשטוקהולם חנות כשרה אחת במרכז היהודי במרכז העיר הנקראת "כושריה". ניתן להשיג בה מוצרי חלב ובשר כשרים במגוון מוגבל ובמחירים גבוהים יחסית למחירים המקומיים.

צוות שגרירות ישראל בשטוקהולם

פרטי השגרירות:

Strandvägen 58 Stockholm 115 23
 P.O. Box 14006
 Telephone 52806500 08-
 0852806555 Telefax
E-mail: info@stockholm.mfa.gov.il
Websites: www.israelsambasad.se
Blog: <http://israelidag.se>
Facebook: <http://www.facebook.com/#!/IsraelinSweden>

שם	תפקיד	טלפון בבית	טלפון נייד
יצחק בחמן	שגריר	08-6621476	070-5255513
אורי רוטמן	מזכיר ראשון	08-2668340	073-5204399
ראובני ירון	קונסול וקצין מנהלה	08-42055219	070-3796255
זאב אורן	קב"ט	08-50215541	070-8743194
פרידמן עוז	עוזר קצ"מ	08-43759991	073-8337456

נהגים	Christer	David
	076-3282750	073-7670131

טלפוני חירום:

חירום כללי:	משטרה, מד"א	112
רופא אימון:	דרי סטיינקלר	08-6628100
בית חולים:	קרולינסקה	08-51770000
מוניות:	מטרו טקסי	08-140000

שבדיה בעין תיירותית

המדינה שתרמה לעולם את להקת אבבא, הריצ'רץ', איקאה, גרטה גארבו וודקה אבסולוט - תרמה גם את הסמורגאסבורד, וולבו, אוהדי הטניס ורוקסט. התענוגות הפשוטים - האוויר הנקי, הנופים והתרבות - הם מהזולים והמהנים ביותר בעולם. הבירה שטוקהולם היא עיר מודרנית ומתקדמת, אבל יש בה גם רבעים עם אווירה כפרית (אם מתעלמים מהעיצוב המודרני של כיסאות איקאה, שנראים בכל מקום). באזורים שמחוץ לערים יש יערות יפהפיים ואגמים ענקיים עם אפשרויות רבות לפעילויות בטבע, מהחלקה על קרח ועד צפייה באייל הקורא.

תעודת זהות

- שם מלא: ממלכת שבדיה
- שטח: 450,000 קמ"ר .
- אוכלוסייה: 8,850,000 מיליון נפש.
- בירה: סטוקהולם (736,000 תושבים. (90 אחוז שבדים, שלושה אחוזים פינים, 0.15 אחוז סאמי לפים).
- שפה: שבדית (שבדים רבים דוברים גם אנגלית), וחמישה ניבים שונים של סאמי עדיין מדוברים.
- דת: לותראנית.
- ממשל: מלוכה חוקתית שעוברת בירושה.
- חברה באיחוד האירופי: כן
- חברה באיחוד האירופי המוניטרי: לא.

סביבה

שבדיה היא הגדולה ביותר בין מדינות סקנדינביה, צורתה כנקניקיה והיא משתרעת על פני 450,000 קמ"ר. המאפיינים העיקריים של נופיה נגרמו מפעילות קרחונים, ודבר זה ניכר בעיקר בפירודים ובאיים הזעירים בחוף הים הבלטי בדרום-מערב ובארכיפלג שטוקהולם בדרום-מזרח. גם בפנים המדינה יש שפע מים: בשבדיה יש כ-100,000 אגמים. האיים אלנד (Åland) וגוטלנד (Gotland) שמדרום לסטוקהולם שטוחים ומורכבים מאבן גיר, אבל בחופיהם יש מעט חול והם משמשים אתרי נופש לתושבי העיר. אזור נורלנד (Norrland) הכולל את שישים האחוזים הצפוניים של שבדיה, מאוכלס בדלילות, ורובו המכריע מכוסה יערות, נהרות ומפלים. רכס ההרים סקאנדרנה (Skanderna) בצד מערב מהווה גבול טבעי עם נורבגיה. הפסגה הגבוהה ביותר בשבדיה היא קבנקייסה (Kebnekaise; 2,111 מ') המכוסה קרח עד .

האייל הקורא, הצבי והשועל נפוצים בכל המדינה, ואיתם יש לכם הכי הרבה סיכויים להיפגש (נקווה שלא בשמשה הקדמית של הרכב). אוכלוסיות הזאבים, חתולי הבר והדובים החומים הידלדלו בעקבות התפשטות החקלאות והצייד המופרז, אבל הם מופיעים שוב באזורים המערביים ובהרים. גרגרנים חיים בהרים וטורפים בהמות של איכרים, ומובן שהאיכרים מנסים להשמידם. עופות ממינים רבים מציצים, עפים ומקננים מחוף הים ועד לקו השלג, ונראה שהיפה בהם הוא השלדג, והנגר הטוב ביותר הוא הנקר. באגמים ובנחלים הצפוניים יש שפע דגים, ושם תוכלו לשמוע את השבדים מתווכחים מי העלה בחכתו את הדג הגדול ביותר.

חובבי השמש מוזמנים לשבדיה החל מסוף מאי ועד סוף יולי, לפני עונת הגשמים. ביולי הטמפרטורה הממוצעת בסטוקהולם היא כ-17 מעלות, ובמשך תשע שעות ביום אפשר להשתזף. באותו זמן הטמפרטורה הממוצעת בהרים הצפוניים היא כ-11 מעלות, אבל יורדת מדי פעם מתחת לאפס מעלות, והשלג יורד לעתים גם בקיץ. מצפון למפרץ הבוטני מגיע טווח הטמפרטורות ל-30 מעלות. שבדיה שוכנת הרחק מצפון לקו המשווה, ומאמצע מאי עד סוף יולי זורחת בה השמש כמעט כל היממה, אבל לעומת זאת בדצמבר לא רואים את השמש כלל. באזור גטבורג יורדת כמות הגשם הגדולה ביותר בשנה, יותר מ-700 מ"מ, ואת לפלנד מכסה שלג כ-200 ימים בשנה. בנמלים רבים המים קפואים במשך כל החורף, ובארכיפלג של שטוקהולם המים קפואים בשנים מסוימות במשך חודשיים בחורף.

היסטוריה

עדויות בכתב לתולדותיה של שבדיה שרדו החל משלהי ימי הביניים בלבד, אבל מספר המבצרים, מקומות האספה, המזבחות ואתרי הקבורה גדול ורב. בני האדם הופיעו בשבדיה בתקופה מאוחרת יחסית, ורק בתקופת הברונזה, אחרי הגעתם של ההודו-אירופים, החל כאן המסחר. חיי התרבות המוקדמים משתקפים באופן חי בציורי הסלע (hällristningar) ששרדו בחלקים רבים של שבדיה. בעמק מלארן (Mälaren) נוסדו תחנות הסחר העתיקות ביותר הידועות כיום, ונמצאו כאן אבנים עם כתובות עתיקות, הנקראות רונוט (runes).

הוויקינגים השבדיים יצאו לכיבושיהם במאה התשיעית, והאוצרות הגדולים של מטבעות רומיים, ביזאנטיים וערביים מעידים על העושר והעוצמה שצברו. הוויקינגים הפליגו בעיקר בכיוון מזרח, הותירו את רישומם ברוסיה וסחרו בטריטוריות ביזאנטיות (וגם בזו אותן). אלים ומלכים שלטו באוכלוסייה שנשארה בשבדיה, והנצרות השתרשה כאן רק במאה ה-11. רוב ימי הביניים עברו בסכסוכים פנימיים, עד שב-1397, התערבה דנמרק ויחד עם נורבגיה צרפו את שבדיה ל"איחוד קאלמאר". במשך 100 שנה היו השבדים ממורמרים, עד שהתקוממו בהנהגתו של גוסטף ואסה (Gustaf Vasa), שהוכתר למלך ב-1523. הוא הנהיג רפורמה דתית ושלטון מרכזי וליכד את

האומה השבדית. החלה תקופת התפשטות, שבמהלכה כבשו השבדים חלקים גדולים מפינלנד ומהמדינות הבלטיות.

ב-1809 אירע מרד האצילים, שבעקבותיו קוצצו סמכויותיו הבלתי מוגבלות של המלך, ופינלנד נפלה לידי רוסיה. באותה שנה כוננה בשבדיה חוקה, ועל פיה חולקה הסמכות לחוקק חוקים בין המלך לבין בית הנבחרים (ריקסדאג (Riksdag) - אז התמנה לראשונה אומבודסמן, שתפקידו לפקח על פעילותם של משרתי הציבור. האיחוד שכפתה שבדיה על נורבגיה ב-1814 היה הפעולה הצבאית האחרונה שלה.

התעשייה הופיעה בשבדיה מאוחר יחסית, ועיקרה היה תעשייה יעילה של פלדה וגפרורים, שהם המצאה שבדית. כריית עפרות ברזל היתה ענף חשוב במשך 300 שנה לפחות, ותעשיית הפלדה שהתרחבה יצרה מעמד בינוני מבוסס. ב-1827 נחקק חוק, שהביא כליה על רוב הכפרים החקלאיים של שבדיה ובעקבות כך נהרס המרקם החברתי העתיק. בשנת 1900 חיה רבע מאוכלוסיית שבדיה בערים, התעשייה (בעיקר תעשיית העץ, מכונות לעיבוד שבבי ומוצרי פרזול) שגשגה, והפועלים התאחדו ואימצו דעות רדיקליות.

בתחילת מלחמת העולם הראשונה הכריזה שבדיה על ניטרליות ונשלטה בידי שני הצדדים עד 1917. מחסור במזון גרם לאי שקט ולהיעדרה של הסכמה לאומית. הממשלה הראשונה קמה בראשות הסוציאל-דמוקרטים. אחרי שנת 1932 הם שלטו ברוב גדול, הנהיגו מדיניות של התערבות ממשלתית בכלכלה וכוננו מדינת רווחה. מגמות אלה היו בתוקף רוב השנים עד 1970, אז החלו לחצים כלכליים להעיב על היעדים החברתיים של שבדיה. התמיכה בסוציאל-דמוקרטים התערערה לראשונה, ופחתה עוד יותר אחרי רצח ראש הממשלה אולוף פאלמה ב-1986.

ב-1991 נוצרה ממשלה ימנית יותר, בראשות מפלגת המתונים. אלא שהניסויים בכלכלת שוק חופשית וההצטרפות לקהילה האירופית גרמה לשבדים רבים תחושת אי-ודאות והתפכחות, דבר שאפשר לסוציאל-דמוקרטים לחזור לשלטון ב-1994, בממשלת מיעוט. בבחירות שהתקיימו ב-1995 חלה ירידה נוספת בכוחם, אבל הם הצליחו לשמור על השלטון תחת הנהגתו של ראש הממשלה גרן פרסון, שמסתמך על תמיכה מבחוץ של מפלגת המרכז הימנית, או של מפלגת הירוקים.

שבדיה עדיין לא הצטרפה לתכנית האחדת המטבע של האיחוד האירופי. הפער ההולך וגדל בין עשירים לעניים במדינה יוצר אי שקט, המתחים הבין-גזעיים מתעצמים וההצטרפות לאיחוד האירופי ממשיכה לעורר מחלוקות רבות.

תרבות ואירועים.

נציגיה הבולטים ביותר של שבדיה בתחום האומנויות הם סופרים, והנודעים בהם: המחזאי רב ההשפעה אוגוסט סטרינדברג ומחברת ספרי הילדים אסטריד לינדגרן, שספרה בילבי תורגם ללשונות רבות. הבלדות של קרל מיכאל בלמן מדברות הישר לנפש השבדית, וכמעט שלא מושמעות מחוץ לסקנדינביה. וילהלם מוברג, נציג הספרות הפרולטרית במאה ה-20, זכה לתהילה בינלאומית. המדען קרל פון לינה בן המאה ה-18 פיתח את שיטת מיון הצמחים ואת השמות הלטיניים הנהוגים כיום. הנודע מכולם הוא הכימאי אלפרד נובל, ממציא הדינמיט ומייסד הקרן לפרסים על שמו.

השבדית היא שפה גרמנית השייכת לענף הנורדי ומדוברת בכל רחבי שבדיה ובחלקים מסוימים של פינלנד. השבדים, הדנים והנורבגים מבינים אלה את אלה, כיוון ששפותיהם דומות. רוב השבדים דוברים אנגלית כשפה שנייה, למרבה נוחותם של המטיילים. דת המדינה היא נוצרית לותראנית, אליה משתייכים כ-95 אחוז מהאזרחים, אבל בשבדיה נהוג חופש דת.

המטבח השבדי עושה שימוש רב בדגים, בדרך-כלל מבושלים או מטוגנים בשומן חזיר. ההרינג הכבוש הוא מעדן פופולרי במיוחד, ותפוחי האדמה הם המזון הבסיסי והנפוץ ביותר ומשמשים לייצור המשקה האלכוהולי המצוין אקוואוויט. בירה בעלת תכולת אלכוהול גבוהה, יינות ומשקאות חריפים נמכרים בערים ובעיירות אבל ורק בחנויות Systembolaget הממשלתיות (פתוחות בימים ב' ו-ו'). יש לבחור כאן בעזרת המחירון והתצוגה, לקחת מספר ולהמתין; ביום ו' התור עלול להתארך מאוד.

אירועים מיוחדים

היום הארוך ביותר בשנה (24 או 23 ביוני) הוא הפסטיבל החשוב והמלהיב ביותר. השבדים משתחררים בו מהאיפוק האופייני להם, שותים שנאפס ומקיימים טקסים פגאניים, כגון ריקודים סביב תורן מקושט. פסטיבל לוצייה שחל ב-13 בדצמבר נחוג רק מזה כ-60 שנה ובכל זאת הוא פופולרי מאוד. ביום זה מציינים את מותה של הקדושה הסיציליאנית ואת תחילת ההכנות לחג המולד בתהלוכות של צעירים בתלבושות מיוחדות, בשתיית גלג - glögg (פונץ' מפירות ואלכוהול) ובשירה. לאחר מכן מקשטים את עצי חג המולד בדמויות קש של בעלי חיים, אופים עוגיות, וסנטה קלאוס עושה הערכות אחרונות על התנהגותו של כל ילד ועורך קניות בהתאם. סנטה קלאוס כנראה מעדיף ילדים שבדיים, כי להם הוא מעניק את המתנות באופן אישי ולא משלשל אותן דרך הארובה כפי שהוא נוהג במדינות אחרות. ברוב הבתים אוכלים בחג המולד ירך חזיר, ובמשפחות רבות מקיימים את המסורת של טבילת פרוסות לחם בסיר עם רוטב החזיר. לערב חג המולד יש חשיבות רבה מבחינה חברתית, משפחות וחברים נפגשים בארוחה החגיגית ולעתים קרובות מדליקים זיקוקים.

בחג הפסחא משלבים השבדים את האמונה הפגאנית, לפיה בתקופה זו מבלות המכשפות עם השטן בגיהינום. הילדים מתחפשים למכשפות והולכים לבתי השכנים לבקש ממתקים, ובתמורה נותנים להם ציורים שהכינו. ליל ואלפורגיס שחל ב-30 באפריל הוא חג פגאני שמציינים בו את סוף החורף במדורות ובזיקוקים. האחד במאי נחוג בתהלוכות ואירועים המאורגנים בידי תנועת העבודה.

פעילויות

את הטיול בשבדיה מכתוב במידה רבה מזג האוויר. כשהחורף קשה, תוכלו להחליק על קרח בכל מקום שבו הקרח די עבה - ברשת האגמים והתעלות בסטוקהולם מחפשים ילדים ומבוגרים כאחת את ה'מסלול' הארוך ביותר. סקי במדרון וסקי מישור (נורדי, או קרוס) הם ענפי ספורט פופולרים באתרי הנופש בסביבת סיליאן (Siljan) ובמרכזי הסקי בווסטמאנאלנד (Västmanland) ובשטוקהולם. לעומת זאת, כאשר שבדיה מפשירה, תענוג לרכוב על אופניים באזור האגמים השטוח סקונה (Skåne) ובאיים אלנד וגוטלנד. אם תעדיפו בילוי רטוב יותר, תוכלו לבחור בין מקומות רבים ומצוינים לשיט בקאנו באגמים ובנהרות הגועשים בצפון.

פעילויות פופולריות נוספות הן טיולים ברגל וניווטים בכל הארץ; בסופי שבוע מקובל שמספר משפחות מתאחדות לקבוצה ומתחרות בקבוצות אחרות. הפארק הלאומי סארק הוא האזור היפה ביותר בשבדיה לטיולים ברגל, אבל הוא מומלץ למטיילים מנוסים בלבד. בשבדיה יש גם מספר חופי רחצה טובים, במיוחד ממזרח לאופסלה, אלא שהשמשיות פחות מועילות בהם מאשר מחממי אוזניים. החוף המזרחי טוב לצלילה, ואפשר להתקרב בו למושבות של כלבי הים המקומיים. הצפייה בזוהר הצפוני (Aurora Borealis) בחורף מראשי ההרים בצפון היא חוויה נפלאה. ואם כל זה נשמע לכם משעמם, מספרים שליד החוף הדרום-מזרחי נחה ספינה טרופה טעונה באוצר משללה של מלחמת שלושים השנה נגד דנמרק. אז הפסיקו לקטר על מחיר הבירה, ורוצו לחפש את האוצר!

מידע שימושי

ויזות: ישראלים אינם זקוקים לוויזה כדי לשהות בשבדיה עד שלושה חודשים.
 בריאות: אין בעיות מיוחדות.
 שעות: שבדיה מאחרת את ישראל בשעה.
 חשמל: 220 וולט, 50 הרץ.
 מידות ומשקלות: השיטה המטרית.
 תיירות: שישה מיליון מבקרים בשנה.
 מטבע: קרונה (Krona או Skr).

שטוקהולם

כבר בימי הביניים השתרעה שטוקהולם לאורך חוף הים הבלטי, שם מגינים עליה 24,000 האיים, האיונים וגושי הסלע של הארכיפלג שלה, מפני הסערות ועושים את מיקומה לאידיאלי לסחר ולפעילות ימית. רוב האיים אינם מיושבים, אבל הפופולריות של האזור גורמת לכך שבקיץ קשה לפעמים למצוא כאן מקום עגינה. מרבית החורף מכוסים המים בארכיפלג של שטוקהולם בשכבת קרח שעובייה עד 20 ס"מ. המראה היפה ביותר של העיר הוא מהים, וגם הטיולים ברגל בפארק דיורגארדן (Djurgården) ובסמטאות העיר העתיקה (גאמלה סטאן (Gamla Stan) - מהנים מאוד.

גאמלה סטאן, השוכנת על האי סטאדסהולמן (Stadsholmen), נוסדה במאה ה-13, ורחובותיה מימי הביניים מחוברים ביניהם בסמטאות, בקמרונות ובגרמי מדרגות הנראים כלקוחים מספרי אגדות. ארמון המלוכה הנוכחי הוקם ב-1760, על חורבות הארמון שנשרף במאה ה-17, ודירות השרד והנשקיה שבו מאפשרים כיום הצצה אל העבר. ממזרח לעיר נמצא האי הגדול דיורגארדן, ועליו מרחבי פארק גדולים ויפהפיים ומקבץ של מוזיאונים נהדרים. אל תחמיצו את סקאנסן, המוזיאון הפתוח הראשון בעולם, עם מבנים מסורתיים שהובאו לכאן מכל רחבי שבדיה ומשווים לאתר אווירה כפרית. בסקאנסן יש גם גן חיות, אקוואריום, ביתן יער ומוזיאון לטבק. על החוף המערבי של דיורגארדן נמצא מוזיאון ואסה (Vasamuseet) הנודע, המתעד את חייהם של יורדי הים במאה ה-17, ומהווה בפני עצמו אתר לארכיאולוגיה ימית.

גם במרכז שטוקהולם יש מספר אכסניות, אבל לפופולריות הרבה ביותר זוכות האכסניות הצפות העוגנות בשפסהולמן (Skeppsholmen) ומדרום לגאמלה סטאן. במרכז העיר יש מספר מסעדות שמחיריהן זולים עד בינוניים, עם היצע רב וטוב. רחוב קונגסגאטאן (Kungsgatan) שממזרח למרכז העיר הוא המקום לחובבי הביילויים אל תוך הלילה.

ואדסטנה

עיירה יפהפייה זו (Vadstena), השוכנת לחופו של אגם וטרן (Vättern), היא אחת העיירות הנחמדות ביותר בשבדיה. מטירת ואדסטנה בסגנון הרנסאנס נשקף נוף הנמל והאגם שמאחוריו; זהו פרויקט אדיר של המלכים המוקדמים לשושלת ואסה, ובדירות העליונות שבה מוצגים ריהוט תקופתי וציורים, בהם ציור של האמן הפלמי הנודע ואן דייק. כנסיית המנזר מהמאה ה-15, קלוסטרקירקאן (klosterkyrkan) בנויה בשילוב סגנונות גותי ורנסאנס, ויש בה שרידים הקשורים לבריגיטה הקדושה וכן פסלים משלהי ימי הביניים, בהם ציור המתאר את הקדושה הנ"ל ברגע ההתגלות. ראוי לציון גם ארמון ביילבואטנס (Bjälboättens palats), המנזר הישן ששימש בעבר למגורי המלך. אוטובוסים יוצאים מוואדסטנה דרך לינשפינג (Linköping), ינשפינג (Jönköping) וארברו (Årebro).

גטבורג

העיר השנייה בגודלה בשבדיה (Göteborg) ובאנגלית (Gothenburg): שוכנת על החוף המערבי, ויש בה נמל נהדר ושדרה מפוארת. כאן נמצא ליסברג (Liseberg) מגני השעשועים הטובים ביותר בעולם ואתר הביילוי הפופולרי ביותר בשבדיה, עם מוקד המשיכה העיקרי שבו, 'בסיס החלל ליסברג', מגדל שחולש על הפארק מגובה 150 מ'. מוקדי העניין הבאים בתור אחרי ליסברג הם המוזיאונים: החשוב ביותר הוא אוסטינדיסקה הוסט (Ostindiska huset) ובו אוספים ארכיאולוגיים ופריטים עתיקים מהאזור; במוזיאון לאמנות (Konstmuseet) יש אוסף מרשים מיצירותיהם של גדולי האומנים האירופיים, בהם רובנס, ואן גוך ורמברנדט; והמוזיאון להיסטוריה ימית (Sjöfartshistoriska museet) הוא המוזיאון העיקרי בשבדיה לתחום זה. לגטבורג תוכלו להגיע בקלות בטיסה, באוטובוס, ברכבת ובשיט, ובמרכז העיר יש מקבץ של אכסניות חדשות.

ויסבי

זוהי (Visby) עיירת נמל מימי הביניים, מוקפת חומה, ורחובותיה מרוצפים אבנים. יותר מ-40 מגדלים גאים ושרידים של כנסיות גדולות מעידים על עברה המפואר בתקופת ברית המסחר של ערי ההנזה. שרידיהן של הכנסיות דרוטן, סאנקט ניקולאי, סאנקט לארס וסאנקט קארין נמצאים בתחומי החומות, ובניגוד להן השתמרה קתדרלת מריה הקדושה בשלמותה. במוזיאון פורנסאל (Fornsal Museum) מוצגות עתיקות שונות ובכללן אוסף נאה של אבנים מצוירות מלפני תקופת הוויקינגים. השבוע השני של אוגוסט הוא שבוע ימי הביניים בעיירה, ומציינים אותו בתלבושות ובמחזות מהתקופה. ויסבי נמצאת על האי גוטלנד, שתוכלו להגיע אליו בטיסה משטוקהולם ובמעבורות ממספר ערים בשבדיה.

אלנד

זהו (Åland) אי קטן ובו עתיקות, ביצורים ו-400 טחנות רוח. מראה לא ייאמן הוא גרובורג (Gråborg) מבצר הטבעת מתקופת הברזל, הגדול ביותר באי. קוטרו 200 מ', והוא נמצא בדרום האי. לא פחות מרשימה טירת בורגהולם, הניצבת מצפון לגרובורג; הטירה נשרפה וננטשה בתחילת המאה ה-18. כמו כן בולטים בשטח המגדלורים בקצותיו הצפוני והדרומי של האי. לאלנד תוכלו להגיע מקאלמאר (Kalmar) בגשר שאורכו שישה ק"מ והוא הארוך ביותר באירופה. רבים באים לאלנד לחגוג את היום הארוך בשנה.

יוקמוק

הכפר הקטן (Jokkmokk) שנמצא מיד מצפון לחוג הארקטי, החל את תולדותיו כשוק של בני הסאמי (הלפים) וכמיסיון, וכיום מהווה מרכז לתרבות הסאמי המתחדשת. יריד החורף של הסאמי (שנקראו בעבר לפים) מתקיים בשלושת הימים שאחרי יום ה' הראשון בחודש פברואר, ואז אפשר לקנות כאן עבודות יד איכותיות, עשויות בהתאם למסורת וצבועות בגוונים עזים של

כחול, אדום וצהוב. יש כאן מוזיאון, ובו מידע מצוין על ההרים בסביבה (התייעצו, אם אתם מתכננים לטייל צפונה מכאן), ומסעדה עם סנדוויצ'ים טובים מבשר אייל הצפון. יוקמוק הוא מקום טוב לצפות ממנו בשמש חצות, אבל אל תתנו להתלהבות להרוס את עיניכם: תמיד מסוכן להביט בשמש. מטיילים אמיצים במיוחד טובלים במי הנהר הקפואים ועושים את עצמם נהנים, ואילו הנורמלים מסתפקים בדיג של דגי טרוטה באגם שבמרכז יוקמוק. יוקמוק הוא ישוב די מבודד, ולתקופת יריד החורף מומלץ להזמין בו מקום לינה מראש. תוכלו לנסוע לכאן ברכבת אינלאנדסבאנאן (Inlandsbanan) רדו במאלמבאנאן (Malmbanan) הסמוכה ליוקמוק ומשם המשיכו באוטובוס.

פולופיילט

הנחלים הגולשים מהגבעות שמסביב לפולופיילט (Fulufjället) שממערב לסרנה (Särna) מזינים את המפל הגבוה ביותר בשבדיה, 100 מ' גובהו. הכביש מסרנה אל הגבול עם נורבגיה עובר בנופים מרהיבים - בדרך אל שמורת הטבע תיסעו בין הרים מסולעים ויפהיים. כ-30 ק"מ מסרנה הופך הכביש לדרך הררית וממשיך עוד כשני ק"מ אל המפל שבקצה היער העתיק. מפות של האזור תוכלו להשיג בלשכת המידע לתיירים בסרנה.

הפארק הלאומי סארקס

פארק סארקס (Sareks) כולל 2,000 קמ"ר של נופים קסומים, בכללם 100 קרחונים ואינספור פסגות, חלקן בגובה של יותר מ-2,000 מ'. הטיול ברגל בפארק אינו קל, ומתאים אך ורק למטיילים קשוחים ומנוסים (וגם להם מומלץ להכין היטב שיעורי בית). (המראות היפים ביותר הם האגם והדלתא של נחל לאיטורה (Laiture), הנראים מראפה אלף, (Rapa älv) לא הרחק מגבולו המזרחי של הפארק. בפארק אין בקתות, והגשרים מעטים, אבל המסלול פופולרי בקרב מטיילים מנוסים, ואלה משלימים אותו בשבוע לפחות. נקודת הכניסה המקובלת ביותר היא מדרום, מקוויקיוק פיילסטאשון (Kvikkjokk Fjällstation), אליה תוכלו לנסוע באוטובוס מיוקמוק.

תחבורה

מדי יום מתקיימות טיסות פנים בכל רחבי שבדיה, אבל רשתות האוטובוסים והרכבות היעילות והמקיפות בשבדיה עושות את הטיסה למיותרת. הרכבות הן אמצעי התחבורה הבינעירוניים הבסיסיים והן מגיעות למרכזים האזוריים מהר יותר מהאוטובוסים, ואילו בדרכים המשניות, האוטובוסים הם ברוב המקרים האפשרות היחידה. הכבישים בשבדיה גם הם באיכות גבוהה - היזהרו מהתנגשות באיילים ובצבאים המשוטטים על הכביש, במיוחד בשעות בין הערביים. רישיון נהיגה בינלאומי דרוש רק למי שרוצה לשכור רכב, ולא למי שנוהגים ברכבם הפרטי. בסטוקהולם זכאיות נשים להנחה בנסיעה במונית בשעות הלילה. לרוכבי אופניים אסור לרכוב בכבישים המהירים, ולעומת זאת יש נתיבים לאופניים שתוכננו בקפידה, והנופים שנסקפים מהם

יפים יותר. בשטוקהולם ובגטבורג מקשרות סירות בין האיים הרבים, ובאגמים כגון וטרן, סיליאן וטורנטרסק (Torneträsk) בלפלנד משייטות בקיץ ספינות קיטור המסיעות מטיילים, ושירות זה נוח במיוחד למטיילים ברגל ולרוכבי האופניים. עם זאת, מסוכן לשוט בסירה באופן עצמאי, בשל השינויים הקיצוניים בגובה פני המים, ואם תסטו אפילו סטייה קטנה מהתעלות המסומנות, צפויות לכם בעיות .